

BYDER FREMTIDEN PÅ MINDRE MAGT TIL PÆDAGOGERNE?

Ny Nordisk Skole varsler nye tider for pædagogprofessionen, men det letter ikke presset på pædagogerne – tværtimod. Professionen er samtidig i fare for at miste terræn og selvstændighed. Værn om fagligheden, lyder opfordringen.

AF VIBE MIDDELBOE

Der er sjældent blikstille længe ad gangen i pædagogprofessionen. Nu er den ramt af en ny bølge. Ny Nordisk Skole skyller ind over det ganske land. Initiativet kommer fra øverste politiske hold og 'skole' tænkes som noget, der strækker sig fra 0-18 år. Derfor spiller Ny Nordisk Skole-initiativet også en betydelig rolle i daginstitutionerne.

Det sker i kølvandet på New Public Management-bølgen, som rasede op gennem 00'erne. Her prægede kontrol og dokumentation pædagogernes hverdag. Med Ny Nordisk Skole lyder der nye og mere forsonende toner, men pædagogerne risikerer samtidig at miste terræn.

"Ny Nordisk Skole er på den ene side et opgør med New Public Management og alt, hvad det indebærer, men den varsler samtidig mindre faglig autonomi hos pædagogerne," lyder prognosen fra Jens Erik Kristensen, der er idéhistoriker og lektor ved Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet.

Ny Nordisk Skole kalder på nye pædagogiske perspektiver, men ifølge Jens Erik Kristensen er den primære motivation ikke forankret i pædagogiske idealer. Når barndommens og ungdommens institutioner – lige fra vuggestue til ungdomsuddannelse – nu skal gentænkes under ét, er det i sidste

ende, fordi man vil gøre hele perioden fra 0-18 år undervisningspligtig, påpeger Jens Erik Kristensen.

"Tanken bag Ny Nordisk Skole er blandt andet, at vi som samfund skal klæde alle børn og unge bedst muligt på til uddannelsessystemet og til arbejdsmarkedet. På den måde sikrer vi, at flest muligt på sigt bidrager til samfundsøkonomien, så Danmark kan stå distancen i den globale konkurrence."

FRA HATTEDAMER TIL PÆDAGOGISK FAGLIGHED. For at forstå professionens status og udfordringer i dag er det ifølge Jens Erik Kristensen nødvendigt at se på professionens udvikling op gennem historien. Han er derfor sammen med en gruppe forskere gået i gang med et toårigt forskningsprojekt om pædagogprofessionens historie og udvikling helt tilbage fra 1870'erne og frem til i dag.

Det er ikke første gang i historien, at pædagogprofessionen står over for mærkbare forandringer. Et blik tilbage i tiden åbner for en forståelse af en profession, der altid har skullet forandre sig i takt med samfundets udvikling og de politiske strømme.

"I starten var børneinstitutioner primært noget, der var forbeholdt fattige børn, hvis mødre havde brug for pasning, fordi de var tvunget til at arbejde. De blev oprettet af private godgørende filantroper og hattedamer, samt af kirken. Senere blev egentlige pædagogiske tiltag indført, men området var stadig autonomt i den forstand, at staten ikke blandede ➔

PÆDAGOGPROFES- SIONENS HISTORIE I OTTE BIND

Projektet Pædagogprofessionens historie – kamp, status, idé og praksis strækker sig fra 2012-2014. Det skal ende med en udgivelse i otte bind. De to første bind udkommer i starten af 2013. Projektet er hovedfinansieret af BUPL.

**PÆDAGOGPROFESSIONENS
MILEPÆLE OP GENNEM HISTORIEN**

Udviklingen i professionen er gået fra autonomi til stadig større statslig styring.

Før 1870: Få regulerende love på børneområdet. Fattig- og børnelovgivning.

1905: Børneloven, der skal sikre forældrelose og truede børn, indføres. Samtidig opretter man private børneasyler, opdragelsesanstalter m.v.

1919: Første tilskud til børnehaver gives. Deres socialpolitiske, forebyggende virke anerkendes, men børnehaven er stadig for de få.

1930'erne: Leg og udvikling kommer i fokus. Børnehavens rolle er stadig forebyggende. Staten påtager sig et større økonomisk ansvar.

1960'erne: Lov om børne- og ungdomsforsorg fører til offentlige daginstitutionstilbud. Børnehaven bliver i velfærdsstaten for alle, uanset baggrund. Området professionaliseres med en statsligt anerkendt uddannelse i 1969.

1990'erne: Øgede krav til daginstitutionernes opgaver og indsatser og til professionsuddannelsens mål og indhold. Forældre får indflydelse via forældrebestyrelser i 1993.

2001: Pædagoguddannelsen bliver en professionsbachelor, og forskningen i dagtilbuddenes praksis og effekter øges markant.

2004: Daginstitutioner skal i stigende grad også være læringsmiljøer. Derfor indføres Serviceloven med de pædagogiske læreplaner.

2007: Dagtilbudsloven indføres. Fokus på inklusion af socialt udsatte børn, krav om sprogvurderinger og børnemiljøvurderinger.

sig i, hvad der skulle ske i institutionerne,” siger Jens Erik Kristensen.

Først i 1919 blev der indført en egentlig lov på børnepasningsområdet, der blev betragtet som en del af den ’forebyggende børneforsorg’. Man betragtede børnehaven som en forebyggende pasningsordning og endnu ikke som noget med et pædagogisk formål. Der blev givet et tilskud fra staten, men politikerne blandede sig ikke i, hvordan praksis foregik og heller ikke i, hvordan pædagoger blev uddannet.

Først i efterkrigstiden og især fra 1960’erne – med velfærdsstatens opbygning – blev offentlig børnepasning et tilbud til alle. Det skete, fordi man gerne ville have kvinderne ud på arbejdsmarkedet. Børnehave og vuggestue blev stadig tænkt som et pasningstilbud, hvor pædagogen primært blev anset for at være stedfortræder for moderen. En stedfortræder der kunne supplere hjemmets omsorg og opdragelse. Men allerede i 1953 blev der oprettet en statsligt anerkendt mellemlang videregående pædagoguddannelse på to år. Den blev i 1969 udvidet til tre år, og dermed kom der mere status omkring professionen.

”Med udbredelsen af den offentlige børnepasning og anerkendelsen af uddannelsen kom der fokus på, at pædagogerne tilførte børnene noget mere, end især den ressourcetsvage mor kunne give, nemlig pædagogisk omsorg og udvikling. Hermed var professionens bevægelse fra hjemlighed til faglighed begyndt,” siger Jens Erik Kristensen,

men tilføjer, at pædagoger alligevel helt frem til i dag har haft svært ved helt at slippe af med rollen som moderens stedfortræder.

Professionen levede herefter et forholdsvis roligt og selvstændigt liv i en del år. Først i 1993, da forældrebestyrelserne blev indført og sidenhen med den såkaldte Servicelov i 1998, kom der pres på den faglige autonomi. Nu begyndte både forældrene og staten at blande sig i, hvad der skulle foregå i daginstitutionen.

STØRRE PRES PÅ PÆDAGOGER. I takt med at flere og flere forældre sender deres børn i institution, og at pædagoguddannelsen i 2001 bliver til en professionsbachelor, bliver der også forsket mere i området. Og det er her, at vi ifølge Jens Erik Kristensen skal finde en stor del af forklaringen på de nye politiske krav til professionen. Det har blandt andet udmøntet sig i kravet om pædagogiske læreplaner, der kom i 2004, og som alle daginstitutioner i dag er forpligtede på at arbejde med.

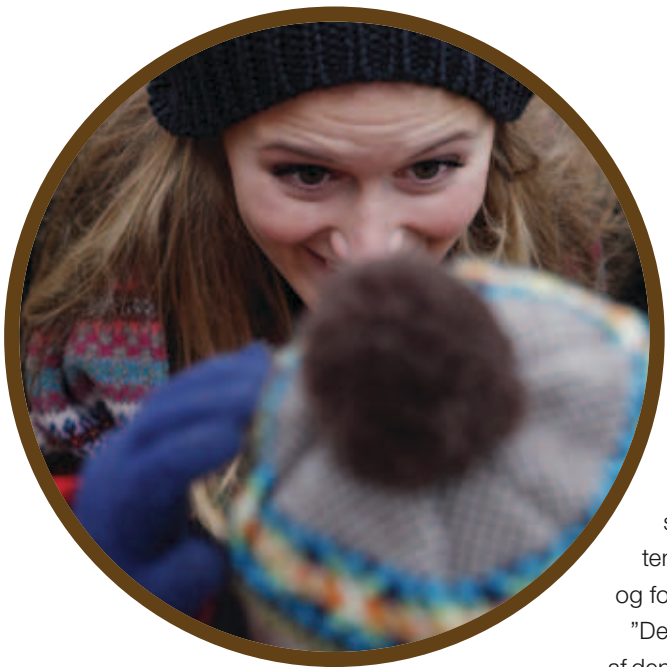
”De pædagogiske læreplaner skal ses i lyset af, at forskning har vist, at en tidlig forebyggende indsats med fokus på inklusion kan være med til at bryde den negative sociale arv. Sprogstimulering kan for eksempel forberede tosprogede børn bedre på skolestarten og

derved kompensere for deres baggrund,” siger Jens Erik Kristensen.

Forskningen viser også, at den tidlige pædagogiske indsats over for især svage, sårbare og socialt udsatte børn på sigt betaler sig for samfundet. Det

”Forventningerne til pædagogerne og til deres muligheder for at skabe afgørende forandringer i samfundet stiger. Der hviler derfor et betydeligt pres på pædagoger i dag. Og det bliver kun større i fremtiden.”

Lektor Jens Erik Kristensen.

øger nemlig chancerne for, at flere børn klarer sig godt igennem skolen, at de får en ungdomsuddannelse og til sidst et arbejde. Læring, inklusion og forebyggelse er derfor blevet nøgleord for de pædagogiske indsatser. Og hermed er vi tilbage til konkurrencestaten og samfundsøkonomien, som pædagogerne nu er blevet hvirvlet godt og grundigt ind i.

"I og med pædagogprofessionen får stadig større samfundsmæssig og ikke mindst økonomisk betydning, øges også forskningen på feltet. Den leverer blandt andet viden til politikerne, som nu har fået øjnene op for, hvad man potentielt kan udrette i daginstitutionerne. Tilsvarende stiger forventningerne til pædagogerne og til deres muligheder for at skabe afgørende forandringer i samfundet. Der hviler derfor et betydeligt pres på pædagoger i dag. Og det bliver kun større i fremtiden," siger Jens Erik Kristensen.

UDNYT UDVIKLINGEN. Men hvad bliver konsekvenserne af Ny Nordisk Skole for pædagogerne? Skal de frygte for deres profession, når tendensen går mod øgede krav til læring, forebyggelse og inklusion i den tidlige barndom? Jens Erik Kristensen ser tegn på, at pædagogprofessionen – som den selvstændige og særegne faglige profession, vi kender i dag – måske er på vej til at forsvinde inden for de

næste 10-20 år. I stedet forudser han, at en ny form for førskolelærer med speciale i alle børne- og ungdomsuddannelser fra 0-18 år er på vej. Men hvordan skal pædagogerne navigere i det felt?

"Det gælder for pædagogerne om at få mest muligt ud af de forandringer, der sker i de kommende år, for de er næppe til at undgå, set i lyset af den øgede betydning som førskolealderen har fået i konkurrencestatens velfærdspolitik," siger Jens Erik Kristensen og fortsætter:

"De skal bevare, men også opdatere de gode dele af den danske børnehavetradition og den faglighed, de gennem mange år har udviklet, og som netop er unik for Danmark og Norden. Det er der allerede lagt op til i Ny Nordisk Skole-initiativet. Samtidig skal de blive bedre til at udnytte den nye politiske betydning og opmærksomhed i professionaliseringsøjemed, for eksempel gennem en opgradering af deres uddannelser og deres faglighed. Men frem for alt bør førskolens nye betydning udmønte sig i en ressourcemæssig opprioritering af førskoleområdet med bedre vilkår både for børnene og pædagogerne," lyder opfordringen fra Jens Erik Kristensen.

JENS ERIK KRISTENSEN

Lektor i pædagogisk idéhistorie

ved Institut for Uddannelse og pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Han er forfatter til en lang række artikler af pædagogisk samtidsdiagnostisk karakter og forsker pt. blandt andet i pædagogikkens idéhistorie, i børnehavens og pædagogprofessionens historie og i 'velfærdsprofessioner i konkurrencestaten'.